

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Kapital in delo

Velikanska je literatura, ki opisuje bistvo kapitala, kapitalizma in materializma ter dela. Kapital imenujemo dobrine, ki izvirajo po delu iz snovi. Snov je božje stvarstvo, namenjeno v korist in življenje vsem živim stvarjem, posebno razumnemu bitju — človeku, v njegovo življenjsko korist. Človek in vsa živa bitja so navezana na snov, v kateri se gibljejo in po kateri opravljajo po Stvarniku podeljeni poklici in naloge. Gotovo je torej, da ima vsako bitje pravico do snovi po svoji potrebi. S tem je na zemlji zagotovljeno materialno ali snovno življenje vsakemu bitju. Toda vsako bitje si mora z delom samo preskrbeti za življenje potrebno snov od velike matere narave. Bog, ki je ustvaril vse in dal naravi zakon in moč, da preraja in nadaljuje vse življenje in stvarino, je po svoji modrosti določil naravi toliko mnogovrstne snovi, da zadostuje vsem živim bitjem. Toda pod pogojem, da si vsako bitje samo od narave s poštenim delom pridobi potrebno življenjsko snov. S to določbo je dobilo delo od Stvarnika samega najvišjo oblast, da je posrednik in vzdrževatelj življenja vsakega človeka in vseh živih stvari. S tem je pa tudi določeno, da nima nihče pravice izrabljati drugega človeka za svoje osebne namene. Seveda je Bog dal človeku svobodno voljo, po kateri more postopati tudi proti sočloveku. Toda ta svobodna volja se spremeni v zločin, če človek, ki veruje v Boga, posebno kristjan, krši in prelamlja zapovedi božje. Sedaj pa vzemimo v roke deset božjih zapovedi; če jih skrbno preberemo in premislimo njih vsebino, pa imamo sliko, kaj človek mora storiti in česa ne sme zagrešiti proti Bogu in bližnjemu. Vse to, kar zahteva krščansko socialistično delavstvo, se nahaja tu pod desetimi točkami. Treba je le, da tisti, ki verujejo v Boga, to spravijo pravilno po smislu vsake točke v praktično življenje. Države naj to uzakonijo in skrbijo, da se zakon izvršuje. Seveda bodo pri tem težave, morda še velike, toda v korist velikanske večine ljudstva jih je treba premagati. Samo po sebi je razumljivo, da se mora upoštevati volja in koristi delovnega ljudstva, ki s svojim delom vzdržuje blagostanje vseh in s svojimi telesi tudi varuje države pred viharji.

Saj ni res, da bogastvo vse vzdržuje in da se mora zaradi tega tudi posebno varovati, kakor mislijo nekateri. Zadovoljstvo, če tudi bolj skromno, je podlaga družabnemu redu in obstoji in tudi državam. Danes je mišljenje pod vplivi brezverskega kapitalizma tudi v krščanskih vrstah nasprotno. Menda zaradi tega, če dobi delo v družbi pravo vrednost in delavec pravilno odškodnino, ne bo treba nikomur, ki ne opravlja fizičnega dela, nositi strgane obleke. V sedanjih razmerah pa velikanska množica ljudi dela, trpi in gará, pa nima potrebne obleke in ne hrane. Temu je kriva današnja kapitalistična brezverska družba, ki noče poznati pravičnosti. To je pred vsem treba zagrabiti, pa bo kmalu konec komunizma in družabnega nezadovoljstva. Mi vsi smo prepričani, da je kapital za splošen promet potreben, toda kapital se ne sme spreminjati v kapitalizem ali izrabljanje dela drugih ljudi v lastno bogatenje. Da mora imeti podjetnik svoj zaslužek od podjetja, v katerem tega svoj denar, je prav in naravno. Toda nikdar na račun delavcev, ki

Najprej se vrnimo za dve leti nazaj! Leta 1936. so se cene dvigale, zaslužki so cveteli. Vse bi bilo v najlepšem redu, ko ne bi bilo strašnega spomina na pravkar preživeto veliko krizo od l. 1929. do 1933. Komaj se je začela nova prosperiteta, se je že pojavila bojazen pred novo krizo.

Leto 1937

Kolo gospodarske delavnosti se vrti naprej. Indeks svetovne gospodarske produkcije se je po podatkih Zveze narodov gibal takole: 1929 — 100, 1935 — 82,5, 1937 — 95,4, 1937 maja — 106,8. Gospodarstvo je preseglo stopnjo iz leta 1929. Po osmih letih težkega položaja je končno doseglo gospodarstvo tisto stopnjo, ki jo je imelo pred krizo. Pred svetovno vojno so trajale krize največ dve leti, sedaj osem. Se nekaž: Kljub temu, da je presežena stopnja prejšnje najvišje proizvodnje, pride na posameznega človeka sedaj vseeno manj produciranih dobrin, kakor leta 1929. V zadnjih osmih letih se je namreč število ljudi pomnožilo za mnogo večji odstotek, kot se je povečala proizvodnja. Poleg tega veliki del proizvodov ni narejen za osebno porabo, ampak je namenjen vojnim potrebam. Medtem ko se je n. pr. leta 1925. porabljalo v Veliki Britaniji za vojaške priprave 3% ljudskega dohodka, se je v letu 1937. dvignil ta odstotek na 6,5, torej več kot za dvakrat.

Leta 1936. so postavljali vprašanje: doklej bo trajala nova prosperiteta? Sedaj, 2 leti pozneje, ni več nobenih dvomov o njenem koncu. Meseca decembra 1937 je pisal dnevnik »Pester Lloyd«: »Mednarodno gospodarstvo se opoteka med konjunkturo, ki se je včeraj zdela kot obluba za prihodnost, in med valom malodušja, ki danes prav tako hitro kot nepričakovano nastopa...« To malodušje tega gospodarskega lista ni brez podlage. Znamena nove krize so bila v tem času že razločna: borzni polomi v aprilu, veliki padec cen industrijskih surovin, zmanjšano število naročil v mnogih državah in končno padec svetovne proizvodnje, ki je od maja 1937 padel z 106,8 do konca leta na 87,8. Vsaka država kaže v tem splošnem razvoju svojo posebno pot. Poglejmo glavne države po podatkih Zveze narodov (l. 1929 = 100):

	1936 marec	1937 višek	1937 november
USA	101,7	99,2	75,6
Vel. Britanija	128,2	126,1	122,4
Francija	71,7	75,3	72,4
Nemčija	112,1	124,0	124,1
Japonska	172,4	175,9	166,7
Italija	94,1	108,0	107,3

Kakor vidimo, so se posamezne države razvijale zelo različno. V takem, prav malo zavirljivem položaju je šel svet v novo leto.

morajo ves dobiček s svojim trudom pridobiti. Tu seveda tudi delavstvo samo ni brez krivde, ker se premalo briga za lastne koristi in veljavo. Neverjetno veliko delavstva je brezbržnega in celo zbada tiste tovariše, ki se resno brigajo za zboljšanje razmer vsemu delovnemu ljudstvu. To so pač revčki ali zapeljanci ali pa tako nevedni, da ne znajo ločiti hriba od ravnine. Najpreprostejša zabavljica je »komunist«. Tako jih užijo taki, ki so več ali manj v sorodu z »zelenimi«. Pisec teh vrstic jih nekaž pozna. To so lizuni, ki hočejo svoj kruh dobiti z

Svet ne more iz krize

Leto 1938

Kako se je gibal svetovna proizvodnja leta 1938? Vzemimo za primer iste države kot za leto 1937:

	jan.	feb.	marec	april	maj
USA	67,2	66,4	64,4	64,7	65,9
V. Britanija	—	125,6	—	—	—
Francija	81,5	79,7	28,7	—	—
Nemčija	124,6	119,3	123,1	124,2	—
Japonska	161,6	169,8	179,1	—	—
Italija	69,7	105,3	104,5	100,0	—

Različnost v razvoju posameznih držav je tudi v tem letu zelo velika, prav kakor lansko leto. Medtem ko znaša v Združenih državah padec proti prejšnjemu največ 33%, se n. pr. kriza drugih držav (Nemčija, Švedska) ni niti dotaknila. Tak položaj svetovnega gospodarstva se ne more v celoti razložiti samo z gospodarskimi zakonitostmi obstoječega načina svetovne proizvodnje. Podroben pregled razvoja posameznih držav kaže, da razen globokih čisto gospodarskih zakonov vplivajo danes na razvitek in poglabljanje krize v posameznih državah tudi politične okolnosti.

Združene države

Nastopanje krize v Združenih državah, čeprav je v bistvu izraz sedanjega razvoja proizvodnje, t. j. spopad med vse večjo proizvodnjo in vse manjšo kupno močjo družbe, se more z vso njeno hitrostjo v celoti razumeti samo tedaj, če upoštevamo tudi politične okolnosti. Veliki podjetniki vrše sabotažo proizvodnje in jo uporabljajo kot orožje v borbi proti organizacijam ameriškega delavstva.

Industrijski močniki Združenih držav so sklenili pod pritiskom Rooseveltove politike kolektivne pogodbe z delavskimi organizacijami za zelo kratko dobo, največ za leto dni. Sedaj oni izkoriščajo nastopanje krize, da zapirajo tovarne, da krizo še poglobijo in da poderejo socialne odredbe Roosevelta in uničijo kolektivne pogodbe.

Velika Britanija

Gospodarski položaj Velike Britanije ima predvsem obeležje priprav na vojno. Vpliv pospešenega oboroževanja na gospodarstvo je velikanski. Ne more se nakazati samo s številko 543 milijonov funtov šterlingov, kolikor je v državem preračunu namenjeno za oboroževanje. Poleg tega je velik del novih zasebnih investicij naložen v popolnoma vojno industrijo, ki dobiva od države veliko podporo. Vse te okolnosti vplivajo na gospodarstvo v Veliki Britaniji tako, da ona kaže sorazmerno majhno nazadovanje. Vsak mesec postaja to jasnejše. Spomnimo sa-

opravljivimi jeziki proti lastnim stanovskim tovaršem.

Jugoslovanska strokovna zveza se trudi na vse načine, da vrši kolikor najbolj mogoče delo za koristi delavstva. Judeži jo zmerjajo z neresničnimi izmišljotinami. Hvala Bogu, da se vse delo Jugoslovanske strokovne zveze vrši tako pravilno, da po poštenem potu ne more nihče dokazati kakih pogrškov. Bori se proti krivicam kapitalizma nad delavstvom. To je pa v smislu pravičnosti dolžnost vsakega poštenega in nepokvarjenega človeka. Jože Gostinčar.

mo število brezposelnih, ki se je povečalo na 1.802.000, t. j. za nad pol milijona več kot lansko leto.

Francija

Gospodarski zastoj te države, ki traja že nad šest let, je brez dvoma treba pripisati v največji meri socialni borbi med francoskimi denarnimi močniki in delavstvom. V boju proti vladi ljudske fronte, v glavnem pa proti socialnim odredbam (plačani dopusti in 40 urni delavnik), se francoski veliki gospodarstveniki poslužujejo vseh sredstev gospodarske sabotaže, na drugi strani pa se ne dela s tisto diktirano vztrajnostjo, kot drugje. Tako industrijska proizvodnja zaostaja za drugimi državami.

Nemčija, Italija in Japonska

Poseben gospodarski položaj imajo države z avtoritarnimi režimi. Gospodarstvo Nemčije, Italije in Japonske je mnogo bolj priročno vojnim potrebam, kot v drugih državah. Vojna v Spaniji in na Kitajskem preprečuje gospodarsko življenje teh držav, da bi v njih prišlo do kupičenja neprodanih izdelkov in s tem do zastoja proizvodnje. V kolikor je v teh državah zadnje mesece prišlo do nekega zastaja, je v glavnem treba pripisati zaprekan prodajanja njihovih proizvodov na svetovne trge, na drugi strani pa nemogočnosti nabavljanja surovin zaradi pomanjkanja tujih deviz. Če tisk teh držav zatrjuje, da se jim je posrečilo ustvariti gospodarstvo »brez krize«, da njihovo gospodarstvo ni podvrženo anarhiji kot v demokratskih državah, to ne drži.

Konkurenca teh držav z Združenimi državami in Veliko Britanijo vedno bolj izriva proizvode Nemčije, Italije in Japonske s svetovnih trgov, tako da se v teh državah zadnje čase zapazijo preobila proizvodov, namenjenih za izvoz. To pelje k zastoji nabavljanja tujih deviz (denarja), s čemer se onemogočuje preskrbovanje s surovinami, ki jih te države nimajo zadosti na svojem ozemlju.

Pogled v prihodnost

V mesecu juniju in juliju je kazalo gospodarstvo Združenih držav nekatera znamenja izboljšanja. Znaki pozitivne prometa so se pokazali v dvigu borznih vrednot, v skoku cen nekaterih surovin in zadovoljivi prodaji tekstilnih izdelkov. Medtem pa ti posamezni znaki pozitivne nikakor ne naznanjajo konca krize v Združenih državah.

Tudi sedaj tisk položaja ne gleda z upanjem. Tako piše n. pr. londonski »Economist« konec junija: »Zadnje vesti iz zamejstva kažejo, da promet v večini držav ali nazaduje ali pa se nahaja na isti stopnji. Industrijska produkcija Združenih držav kaže nadaljnje, čeprav ne veliko nazadovanje, večina opazovalcev pa se sklada v tem, da ni upati na trajno izboljšanje pred jesenjo. V Nemčiji in Italiji se je produkcija vzdržala zaradi pospešenega oboroževanja. Nobenega zboljšanja pa ni v Franciji, Belgiji in Holandiji...«

To je podoba svetovnega gospodarstva v prvem polletju tega leta.

Logika!

»Krščanski socializem je zmeda sama v sebi!« (Slov. delavec.)

Toliko sodnikov smo imeli krščanski socialisti zadnji čas, da jih res skoraj ne moremo več prešteti. Od srednješolskega lističa »Mi mladi borci« preko »Straže v viharju« in »Slovenskega delavca« pa do »Slovenca« so se našli ljudje, ki se jim je zdelo potrebno stresti svojo učenost in povedati svoja »dognanja« in »spoznanja«. Resnično — večkrat je vse to prešlo že v naivnost in tudi v naravnost zlobno ponarejanje (omenjam le kot primer citate iz članka »Resnica«, ki jih je objavil »Slovenski delavec«), resnice in dejstev. Pa vendar — ni se nikoli izplačalo odgovarjati in reagirati na vse to, kar so sesuli na nas, tudi na nerresnico in potvarjanje ne!

Le nečemu se ob vsem tem silno čudimo!

Zdi se nam, da so vsi gospodje in gospe, ki so nam kjer koli posvetili vsaj kratek članek ali misel, pozabili na logiko ali so pa z njo skregani! Nekaj časa sem smo to že opazovali in včasih nam je šlo ob prebiranju »sofističnih« razmišljanj o krščanskem socializmu in krščanskih socialistih resnično na smeh. In na nekaj takšnih dejstev bi radi opozorili vse tiste, ki bodo še kdaj pisali o nas in našem prizadevanju. Morda bodo ob upoštevanju teh skromnih misli bolj stvarni in urejeni.

Najprej je silno zanimivo dejstvo, da je nujno letelo vse »žveplo« zgrajanja in zgledovanja nad krščanskimi socialisti in krščanskim socializmom na katoliški delavski sindikat, Jugoslovansko strokovno zvezo. Mislimo, da je vendar že enkrat treba povedati jasno in odločno, da zraven katoliškega delavstva, ki je organizirano v Jugoslovanski strokovni zvezi, kljub vsemu ostaja še dokaj inteligence in drugih slojev, ki se tudi prištevajo v tako strašno »obsojeni krog« krščanskih socialistov. Čisto zgrešeno in nelogično je torej napadati neprestano Jugoslovansko strokovno zvezo in njej metati polena pod noge, če je pa čisto na dlani, da je treba v tem priravanju upoštevati še nekoga drugega. Krščanski socializem in Jugoslovanska strokovna zveza sta dva pojma in dveje dejstev. Prvo je duhovna in svetovnonazorska skupnost mnogih ljudi, ki pripadajo najrazličnejšim slojem, drugo je pa sindikat slovenskih katoliških delavcev, od katerih sicer mnogi za svoj svetovni nazor privzemajo krščanski socializem, ker jim je silno blizu, ni pa to nujno in neobhodno potrebno. Morda se pa vsi tisti, ki so pisali in pišejo ali govorijo o nas krščanskih socialistih, bojijo te resnice in takšnih dejstev?

Dalje se nam pa sploh zdi silno nelogično in celo nesmiselno napadati krščanski socializem kar tako slepo in brez pomislekov.

Poglejmo nekoliko v našo katoliško skupnost (pa bolj široko, kakor je slovenska!) in si nekoliko ogledimo katoličane, ki se v njej zbirajo. Ustavimo se n. pr. pri nemških narodnih socialistih. Vsi vemo, da je velik del nemških katoličanov obenem tudi član in pripadnik narodnega socializma. Saj to se nam zdi v tem primeru razumljivo in nič več se ne sprašujemo dalje. Pa vendar to ob »načelnosti« mnogih ne bi smelo biti tako razumljivo in jasno. Če namreč vzamemo za presojanje verovanje in vrednosti krščanstva krščanskih socialistov neko določeno merilo, pač ne sme biti to merilo (če načela logike še veljajo!) določeno in postavljeno samo za krščanske socialiste, temveč morajo tudi vse ostali katoličani po svetu in pri nas doma postaviti prav isto merilo. Saj smo vendar vsi bratje iz enega občestva, priznavamo vsi isti nauk in smo vsi katoličani. To bi bilo logično in pravično! Pa vendar ni tako. Zanimivo je, da se danes nihče še ni prav nič vprašal, pa tudi čisto načelno ne, ali je vendar mogoče biti katoličan in narodni socialist obenem. In to bi bilo prav tako upravičeno in potrebno, kakor je bilo potrebno v primeru krščanskih socialistov. In še nekaj — tudi logično bi bilo! V obeh primerih gre namreč za socializem, ki pomenja v obeh primerih socialno akcijo določene skupnosti ljudi. In zdaj je le važno vprašanje, kaj je bolj nevarno in v nasprotju s krščanstvom in katolicizmom — krščanski ali narodni...? Morda je le »krščanski« prepovedan in tako »satanski« nevaren...?

In končno še nekaj! To zadnje se človeku vsiljuje kar nehote, ko prebira naše slovenske katoliške časopise! Za največjega in satanskega so-

Nova uprava Borze dela

Zastopniki delavstva so imenovani iz vrst Zveze združenih delavcev

Minister za socialno politiko g. Dragiša Cvetković je pooblastil g. bana dravske banovine dr. Marka Natlačenca, da razreši sedanjo upravo Borze dela v Ljubljani kakor tudi nadzorne odbore njenih podružnic v Mariboru, Celju in Murski Soboti. V smislu tega pooblastila je ban dravske banovine dr. Marko Natlačenec izdal dne 8. novembra 1938 odlok št. 26.806-1, s katerim so razrešeni vsi organi Javne borze dela v Ljubljani in njenih podružnic.

Uprava Borze dela obstaja iz treh zastopnikov delojemalcev in treh zastopnikov delodajalcev v Ljubljani. V Mariboru posluje nadzorni odbor, ki ga sestavljata en zastopnik delojemalcev in en zastopnik delodajalcev, prav tako tudi v Celju in Murski Soboti. Ljubljanski osrednji odbor so za delavstvo poleg zastopnikov delodajalcev sestavljali: Golmajer Jože, uradnik Delavske zbornice v Ljubljani, za Strokovno komisijo; Lombardo Peter, strokovni tajnik v Ljubljani, kot zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze, in Kravos Vladimir, strokovni tajnik v Ljubljani, za Narodno strokovno zvezo. V vsakokratno novo upravo je vedno predlagala delojemalske zastopnike Delavska zbornica na predlog svobodnih delavskih sindikatov, ki so pri njej registrirani.

V novo upravo je z razrešitvijo starih zastopnikov imenoval g. ban kot nove zastopnike delojemalcev tele gospe: Globočnik Rajko, posojilnični uradnik v Ljubljani, namestnik Rostan Ivan, strojni stavec v Misijonski tiskarni v Domžalah; Luzar Franc, str. tajnik Zveze združenih delavcev v Ljubljani, namestnik ing. Košir Vinco, uradnik Gospodarske zveze v Ljubljani; Bercieri Avgust, uradnik kina Union v Ljubljani, namestnik Jože Jonke, urarski pomočnik v Ljubljani. Prav tako je g. ban imenoval nove nadzorne odbore, in sicer v Mariboru za zastopnika delojemalcev Čepe Adolfa, tkalca v Mariboru, za njegovega namestnika Mastniška Franca, uslužbenca uprave mestnih podjetij v Mariboru. V Celju je imenoval za delojemalce Lenardona Zvonka, uradnika Ljudske posojilnice v Celju, za namestnika Zagarja Janka, delavca Mestne elektrane v Celju; za Mursko Sobotu Brumerja Jožka, odvetniškega koncipienta, namestnika Tuša Mirka, organista v Murski Soboti.

Kot vzrok preimenovanja v upravi Borze dela navaja »Slovenski delavec« — glasilo ZZZ — da stara uprava in ureditev te važne delavske ustanove ni več ustrezala potrebam, ker je predstavljal več ali manj humanitarno ustanovo, kjer je bil delavec deležen le miloščine. Poleg tega, pravi »Slovenski delavec«, so prejšnji režimi vse socialne samoupravne ustanove delavstva, kakor Delavska zbornica, Okrožni urad za zavarovanje delavcev, Borzo dela itd. prepustili salon-proletarskim voditeljem, ki so z njimi gospodarili po mili volji in so jim služile kot oporišče za njihovo strokovno in tudi politično udeleževanje. Da je razlog razpusta še bolj upravičen, trdi »Slovenski delavec«, da so se te delavske ustanove sčasoma popolnoma zbirokratizirale in okostenele ter se s tem vedno bolj oddaljevale od svojega namena.

Na težke obdolžitve, ki jih je »Slovenski delavec« napisal na račun starih uprav

»Slovenski delavec« pravi dobesedno:

»Nova samouprava je, v kolikor se tiče delodajalcev, sestavljena predvsem iz vrst pripadnikov katoliške na-

rodne skupnosti (s tem misli JRZ, ur.), glede delojemalcev je pa sestavljena iz vrst Zveze združenih delavcev, kar smatramo za najboljše jamstvo, da bo ta velevažna socialna ustanova za blagor vsega slovenskega delavstva v prihodnje služila svojemu vzvišenemu namenu in onemogočila, da se na žuljih našega zavednega delavskega stanu ne bodo redili in ga zastupljivali s tujerodno miselnostjo razni zbornični birokrati.«

Mi pa k temu odloku pravimo le to, da si vsi delavci želijo, da se vendarle enkrat delavski socialni zavodi vrnejo svojemu pravemu namenu, pa le na ta način, da se v vse zavode razpišejo svobodne volitve. Okrožni urad za zavarovanje delavcev sploh še ni imel voljene uprave, odkar obstaja. Delavska zbornica pa že tudi čaka do-

kaj časa na volitve. Na ta način bi tudi Borza dela dobila upravo, ki bi ustrezala zakonu in delavstvu. Jugoslovanska strokovna zveza je že v več resolucijah zahtevala in prosila odločilne činitelje za razpis volitev, pa kakor je videti, doslej še vedno zastoj.

Jugoslovanska strokovna zveza bo tudi v novem položaju Borze dela storila vse, da bodo njeni člani tudi vnaprej uživali vse pravice, ki jim po zakonu pripadajo, čeprav v njenih odborih sedijo zastopniki ZZZ. Zato pa naj se člani prav tako vnaprej obračajo na našo JSZ-o, ki jim bo reševanje brezposelnih podpor tudi vnaprej kot doslej oskrbovala.

Zdravniško vprašanje pri OUZD

Članstvo okrožnega urada, ki se mora posluževati uradovih zdravnikov, se neprestano pritožuje nad njihovim postopanjem. Res je, da ta ali ona pritožba ni upravičena. Saj marsikdo zahteva zdravniško pomoč od urada za malotne stvari, za katere bi se korenito premislil, preden bi izdal denar za zasebnega zdravnika. Marsikdo stavlja tudi neupravičene zahteve do uradnega zdravnika, ki mu jih ta po predpisih zakona ne more izpolniti. Dalje ima delavsko zavarovanje mnogokrat opravka tudi z neresnimi delavci, ki se ne zavedajo važnosti in nalog zavarovanja, temveč hočejo njegovo ustanovo izrabiti v svojo korist, kadar koli to morejo.

Toda kljub temu moramo poudariti, da zdravniki nekako hladno postopajo z bolnimi zavarovanci in da ne posvečajo potrebne skrbnosti njihovi boleznim. Priznamo, da dober zdravnik, ki ima velik naval bolnikov, tega ne more, čeprav bi rad, ker mora vsem ustreči. Vemo pa, da vsak zdravnik nima navala bolnikov, da pa kljub temu gleda na to, da bi bolnika čimprej odpravil, ter ga zato sploh ne preleda ali pa mu ne da zadostnih navodil za zdravljenje, kot da bi moral bolnik kar brati zdravnikove misli.

Zakaj to? Kdor gre k uradovemu zdravniku kdaj kot zasebni bolnik, bo takoj opazil veliko razliko med zdravnikovim ravnanjem, ki mora bolnika zdraviti brezplačno na račun urada, ali pa proti takojšnjemu plačilu nagrade s strani bolnika. Uradni zdravnik se ne čuti odvisnega od bolnega člana, temveč od urada, ki ga plačuje, in zato ne kaže pravega smisla za potek zdravljenja bolnika, kot da mu je vseeno, če bo bolnik ozdravel ali ne. Kot zasebni zdravnik pa se vsakdo nudi, da bi imela njegova bolniška pomoč čimprej in čim večji uspeh. Če tega neuradni zdravnik ne doseže, izgubila stranke in s tem tudi možnost čim boljše zdraviljenja. Uradni zdravnik se čuti nameščene, odgovornega samo uradu, ki ga je namestil, pred katerim se bo vedno več ali manj lahko opravičil pred pritožbami članov. Površno postopanje z bolniki pa mu narekuje zavest, da ni odvisen samo od urada, ker ima še zasebno zdravljenje ali pa je nameščen še kot zdravnik banovine ali kake druge javne ustanove.

Večkratno zaslužkarstvo je eden od glavnih vzrokov površnega zdravljenja zdravnikov OUZD-a. Ko bi bil zdravnik popolnoma odvisen od urada in njegove nagrade, bi se moral po-

polnoma posvetiti bolnemu članstvu OUZD-a ter se bolj potruditi za uspeh svojega dela. Njegove napake bi potem zanj ne bile malenkost, ker bi imele lahko za posledek odpust iz službe in s tem popolno izgubo preživljanja vsaj za nekaj časa, kot je to z uradništvom.

Navezanost uradnih zdravnikov na urad bi imela dva posledka: Prvič bi se izboljšalo zdravljenje delavcev in nameščenec, kar je vendar glavni namen zavarovanja, drugič bi se pa odpravilo tudi dvojno zaslužkarstvo, kar bi imelo v zdravniškem poklicu precejšnje socialne posledke, ker vemo, kako težko more priti mlad zdravnik do svojega obstoja, medtem ko starejši zdravniki krčevito drže v rokah vse višje zaslužke.

Zahteva po navezanju zdravnikov na zavarovanje ni nova. Pred časom smo o njej že brali v »Delavskem varstvu«, glasilu SUZOR-a. Vendar se pa od takrat za to ni več ničesar naredilo. Zato poudarjamo važnost tega vprašanja in potrebo, da se čimprej pravilno reši v korist delavstva ter zavarovanja.

H koncu še nekaj: Zavarovanje pravi, da nudi bolnikom specialno zdravljenje. To je tudi v resnici potrebno. Želimo, da bi uprava OUZD-a nameščala res dobre in prave specialiste. Teh namreč trenutno pogrešamo v nekaterih strokah, čeprav so na zunaj mesta zasedena s »specialisti«. Specialist naj bo res to, namreč strokovnjak, ne pa samo polovičar. Polovičarstva pa sedaj več ne potrebujemo, ko imamo že precej mladih zdravnikov-specialistov.

Pripis uredništva: Dan za dnem moramo poslušati pritožbe delavcev glede postopanja pri ordinacijah Okrožnega urada. Več stvari je takih, da jih ne moremo zamolčati, zato začenjamo s prihodnjo številko v »Delavski pravici« anketo o takih primerih. Vsi prizadeti naj uredništvu pošljejo svoje prispevke. Po možnosti bomo vse objavili. Napačen je izgovor na simulante, ki jih je med resnim delavstvom prav malo. Sicer bi pa morali prav zaradi tega zdravniki čim natančneje pregledovati bolnike. To bi bila najboljša pot, da se znebe simulantov. Tako se pa dogaja, da se pregledovanje večkrat vrši ekspresno, čeprav ni večjega navala bolnikov. Drugič se primeri, da morajo zavarovanci čakati po pol ali celo uro, preden se odkod prikaže poslušajoči zdravnik. Bolniki, ki imajo toliko drugih opravkov, pa morajo nestrno pohajkovati po hodnikih urada. Take in druge napake se dogajajo, zato je prav, če tudi delavci povemo, kaj nam ni prav in kako bi se vse to moralo urediti.

PRILIKA za tiste, katerim kolo služi za vsakdanjo potrebo! Dürkopp, Victoria, Wanderer so trpežna in močna kolesa, katerim smo znižali cene tako, da smo omogočili vsakomur nabavo. Izplača se vam priti na Jesenice v trgovino

MARIJA KRAŠOVEC
nasproti kolodvoru
Naše geslo je: Dobro in poceni!

gično in nesmiselno. Naravnost posmeh tisti ljubezni, o kateri toliko pridigajo, je vse to. Toda v eni zadnjih števil listu »Westdeutscher Beobachter« smo brali poročilo o prihodu čikaškega kardinala Mundeleina v Rim in dodatek, da je ta kardinal »zagrižen marksist«. In zdaj se nam začenja nekoliko v tej smeri odkrivati in razodevati nova pot. Pa vendarle ne bo resnična misel, ki je bila izražena v uvodniku v 46. številki »Delavske pravice«, ki pravi: »Vir sumničenj in napadov torej ni verska gorečnost, ampak politika žepov in stranke« —? Musek V.

vražnika krščanstva smo proglasili komunizem. Kako je s tem, ne bomo govorili. Gotovo je, da smo tudi mi prepričani, da je komunizem nasprotnik krščanstva. Toda zraven komunizma more človek z zdravim razumom, ki prebira te časopise, sklepati po vsem njihovem pisanju, da smo »sovražnik krščanstva številka II.« mi »krščanski socialisti. To poglavje sicer ne spada več v poglavje logike, pa mu je vendar silno blizu in zato se ga ob koncu dotikamo. Če gre res za krščansko in katoliško ljubezen in če je resnično odkrita, potem je takšno pisanje človeku z zdravim razumom čisto nelo-

Strokovna poročila

Anketa o vzrokih in nasledkih omejitve dela v Združenih papirnicah

Ponovno smo že v »Delavski pravici« poudarjali težki položaj papirničarjev, v katerega jih je pahnila znatna in dolgotrajna omejitev dela v papirnici.

Zlasti so te razmere prišle do izraza sedaj ob nastopu zime, ker si delavstvo ne more nabaviti niti najpotrebnejše obleke in obutve in drugih življenjskih potrebščin za zimo. Okoli en milijon dinarjev je to delavstvo od meseca marca t. l. dosedaj izgubilo na zaslužku, kar znači, da na vsakega posameznega delavca odpade po okoli 2000 din izgube na zaslužku. Razumljivo je, da delavci, zlasti pa njihove družine ta primanjkljaj nikakor ne morejo utrpjeti. Če pa jih je moralo utrpjeti, so nastale težke posledice za prizadeto delavstvo in njihove družine.

V tovarni obstoječi organizaciji JSZ in SDSZ sta zaradi nevzdržnega položaja poslali kraljevski banki upravi apel za sklicanje ankete, ki naj preišče prave vzroke tega zastoja in najde možnosti za pomoč prizadetemu delavstvu.

Dne 18. 11. 1938 se je vršila po banki upravi sklicana anketa, katero je vodil načelnik oddelka za socialno politiko in narodno zdravje g. Kosi. S strani oblasti so anketi prisostvovali še gospodje: okrajni načelnik dr. Maršič, inšpektor dela ing. Baraga ter dr. Zore. Združene papirnice so zastopali gg. dr. Ciril Pavlin, dr. Srebre in ravnatelj Guzelj. Delavsko zbornico je zastopal Joža Golmajer, JSZ Lombardo, SDSZ Jakomin in NSZ Maške.

Delavstvo je bilo zastopano po svojih obratnih zaupnikih z glavnim obratnim zaupnikom Pangeršičem iz Vevč in glavnim zaupnikom Sušnikom iz Gorican.

Zastopniki delavstva in njihovih organizacij so anketi predložili težak položaj delavstva in potrebo za nujno pomoč. V prvi vrsti hoče delavstvo dela, ker mu ničesar drugega ne more nadomestiti tako občutne izgube na zaslužku. Šele tedaj, ako pod nobenimi pogoji ni dana možnost redne zaposlitve, trka delavstvo na vrata socialnih ustanov, da ga v tej stiski podprejo s sredstvi, ki se zbirajo v ta namen.

Predstavniki papirnice so obrazložili vzroke nastalega zastoja dela, ki obstoje v glavnem v tem, ker naša domača industrija papirja nima zadostne carinske zaščite in ker se poleg tega še ta zaščita izrablja v škodo naše domače industrije.

Dejstvo, da inozemske papirnice, ki uvažajo v našo državo papir, uživajo visoke izvozne premije od države in še posebej premije od svojih papirnih kartelov, je do malega našo domačo industrijo zlasti pri strojnem (rotacijskem) papirju skoraj docela pahnilo iz domačega trga.

Ne le, da se naše potrebe rotacijskega papirja do malega v celoti krijejo z uvozom iz inozemstva, temveč se pod označbo »rotacijskega papirja« uvažava v našo državo na stotine vagonov papirja, ki se uporablja za druge svrhe. To znači, da se nizka carinska postavka 2 zlata dinarja od 100 kg uvoženega rotacijskega papirja izrablja v škodo domače papirne industrije. Papirnice zatrjujejo, da če bi se vsaj ta papir, ki se uvažava v našo državo preko kvantuma, ki je potreben za tisk, izdeloval doma, bi bilo vprašanje redne zaposlitve skoraj docela rešeno. Zastopniki Združenih papirnic so svoje trditve podprli z neizpodbitnimi konkretnimi argumenti in so se vsi pristni mogli uveriti, da ne leži krivda o zastoji na papirnicah, pač pa v prešibki carinski zaščiti in nezadostni carinski kontroli pri uvoženem papirju.

Zaenkrat ne preostaja drugega delavstvu, kot da se najdejo sredstva za pomoč. Okoli tega vprašanja se je razvila daljša in stvarna debata, ki se je zaključila z naslednjim rezultatom:

Gozdni delavci in minimalne mezde

Delavci, zaposleni pri gozdnih delih po podjetjih, ki ne spadajo pod obrtni zakon, so bili doslej v dvomih, ali veljajo tudi zanje minimalne plače ali ne. Sedaj smo dobili odločbo banske uprave, da veljajo minimalne plače tudi pri gozdnih delih po podjetjih, ki ne spadajo pod obrtni zakon. Dalje pravi odločba, da tudi pri manjših predelavah lesa (prodaja iz lastnih gozdov, delo pri vzgoji lesa in razna postranska dela) veljajo minimalne plače in vse druge določbe o določanju minimalnih plač, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodišču.

Ob izseljenski nedelji:

Potaplajoče se ljudstvo

Narod trpinov smo. Narod majhnih ljudi, ki, raznežen po vsem širnem svetu, služi sebi in svojim vsakdanjega kruha. Kruha, tega je in bo še vedno primanjkovalo naši Sloveniji. Lepa je in krasna. Srce ti zastane, ko gledaš z gorskih vrhov na to našo slovensko domovino z lepimi gozdovi in hribi, vso posejano z belimi cerkvami in lepimi vasmimi.

In vendar jih je kljub vsej tej lepoti in krasoti naše zemlje že na stotisoče moralo oditi na tuje za kruhom. Zapustili so domačo zemljo, udinjali so se na delo v tujini, ki jim mačehovsko reže kruh, jim črpa mlade moči in vrača, kolikor že prej ne popadajo in obnemorejo, izčrpane starčke. Pa jih hladno in mirno sprejemamo. Kako da so sami krivi te svoje usodne življenjske poti. Odhajali so polni zanosa, v upanju, da gredo boljše življenja nasproti. Da se bodo vrnili z denarjem in tako izpopolnili svoj in naš dom, da nam bo lepše in boljše. Ogoljufani in razočarani tožijo in iščejo tolažbe.

Domovina, ali ti je mar tvojih hčera in sinov, raztepenih na vse štiri strani sveta. Pozabljaš jih. Kako bi potem mogli zameriti mi, da oni pozabljajo tebe?

Izseljenska nedelja... Vsaj danes se spomnimo vseh tistih, ki so daleč od nas, pa vendar še vedno koprne po topli domači besedi in lepi slovenski zemlji.

Utešimo jim koprnenje — vsaj za

Časopisi pišejo:

»TEMPS PRÉSENT« je pred dnevi slavil prvo obletnico svojega izhajanja. (Kot je znano, je ta list nadaljevanje ustavljenega »Septa«.) Ob tej priliki je razširil svoje poslovne prostore in blagoslovil jih je kardinal Verdier. V svojem govoru je dejal med drugim: »Naše današnje dejanje kaže, da se Temps présent zelo dobro razvija. Naj se to nadaljuje. To želim iz vsega srca. Mi vam puščamo široko svobodo; tako ste prepuščeni samim sebi, svoji svobodni podjetnosti. Kajti hierarhija ima sicer bistveno skrb za pravovernost, pušča pa kar največ svobode svojim sinovom, kadar gre za delo napredka in prediranja v sloje, ki še ne poznajo Kristusa... Sveti oče je rekel še pred kratkim: »Edina dežela, ki me tolaži, je Francija.« V resnici opazimo skladnost med zahtevami, ki so drage papežu in ki so drage Cerkvi, politično, gospodarsko in moralno... Srečni smo ob misli, da se je edino Francija znala prilagoditi modernim metodam in tako razširila božje delo. Naj vas dobri Bog blagoslovi! Zaupajte! Ne dajte se z ničemer ostrašiti! Bodite zagrizeni za dobro in Bog vas bo blagoslovil.« — Tako govori francoski kardinal.

»TEMPS PRÉSENT«. V isti številki piše J. Thevenot o Baskih in zaključuje: »To je primer baskijskih narodnjakov, katoličanov in demokratov, avtonomistov in zaveznikov Ljudske fronte. Njihovo stališče je vzbudilo mnogo kritik in naletelo na nerazumevanje. Zavedajmo se, da je po njihovi zaslugi katoliški duh zavzel svoje mesto v skupnosti, kjer so komunisti zavzeli znane položaje. Na drugi strani bodo zaradi tega posebnega položaja morda Baski mogli koristno delovati za pomirjenje sovražnih bratov, ko se bodo ti osvobodili tujih vmešavanj.«

»AVANT-GARDE« (Belgija) piše o edini resnični nevarnosti, ki danes obstaja v Evropi, in pravi o komunizmu: »Ali obstaja v Evropi komunistična nevarnost? Mogoče. Toda če vidimo, da komunizem v dvajsetih letih ni uspel nikjer z izjemo ene države, Rusije, ki je bolj azijska kot evropska država, kako je bil zatrt v Italiji in Nemčiji, kako je bil zaduščen po Srednji Evropi in na Balkanu, kako je drugod izgubil silovitost, celo v Franciji Ljudske fronte in v republikanski Španiji — moramo pač priznati, da spada ta nevarnost odslej v preteklost.«

»AVANT-GARDE«. — G. Wickham Steed, znani angleški časnikar in dober poznavalec Srednje Evrope, je imel v Bruslju predavanje, kjer je rekel med drugim: »Žrtvovali smo Češko-Slovaško, da bi mogli še nekaj časa uživati dobrine svobode.«

Svet dopušča mogočnost, razsežnost in bogastvo Britanije le zato, ker služijo v obrambo svobode po svetu. Britanska zveza je osnovana na svobodnih ustanovah in narodih. Vsaka kršitev načel svobode škoduje cesarstvu... Demokracije ne smemo pojmovati kot družbo medsebojne pomoči za ohranitev posesti; take demokracije se ne bi izplačalo braniti. Danes ni vprašanje, ali se demokracije morejo, temveč ali se hočejo braniti. Kaj morajo braniti? Svobodo? To je relativen pojem. Toda bistveno ji je svoboda mišljenja, govorjenja in pisanja ter delovanja v okviru postav, ki si jih dajo demokracije svobodno. Svoboda kritike je bistven, nepogrešljiv pogoj človeškega napredka, moralnega in duhovnega. Cerkev to dobro čuti. Zato zahteva njen najvišji predstavnik in njegovi kardinali svobodo človeške osebe. Nekdaj je Cerkev branila ljudstva pred tirani, ponižane in preganjane pred mogočnimi; danes lahko na novo prevzame to nalogo.«

»AVANT-GARDE« piše o kitajsko-japonski vojni: »Z nekaj besedami lahko rečemo: V pokrajinah Kitajske, ki so še pod oblastjo kitajske narodne vlade, se kažejo resnični napori po napredku in zanimivi uspehi. V pokrajinah pod japonsko nadoblastjo pa so razmere slabše kot sploh kdaj poprej.«

»AUBE« (Pariz) piše o velikih razločkih med francoskim delavstvom glede vprašanja vojne in miru. Na eni

strani so ljudje (brez razločka strankarske pripadnosti), ki so pripravljeni vse žrtvovati iz strahu pred vojno, in navaja besede nekega G. Monneta: »Rajši vse drugo kot vojna. Boljše je suženjstvo kot vojna. Kdor je premagan, je mrtev.« Drugi pa mislijo kakor g. Zyromski: »Miru ne smemo postaviti nad vse drugo. Nad mirom je še svoboda, nad njim so pogoji delovanja in prizadevanj delavskega gibanja. Nasproti vsesplošni, svetovni zmagi fašističnega načina vladanja izjavljam, da je boljši odpor in vojna, kot pa uklonitev in hlapčevski mir.«

»AVANT-GARDE«. Duhovnik in vseučiliški profesor Leclercq piše: »Ljudje, ki so v vladi, po večini istijo državo in vlado. Ne zavedajo se, da je država skupnost državljanov, da imajo vladajoči samo nalogo, varovati državljan, jim pomagati pri doseganju njihovih namenov, nimajo pa pravice, da bi jim vsiljevali svoje zamisli. Njihova zmota je v tem, da enačijo Državo vlade z Državo skupnosti in končno pridejo do mišljenja, da njihovi nasprotniki sploh niso del države.«

»AVANT-GARDE«. »Odkar je splošna volilna pravica odvzela parlamentarni oligarhiji njeno demokratično masko ter napravila iz parlamenta resnično demokratično ustanovo, namreč predstavništvo vseh v službi vseh — od takrat so posedujoči brez svojega sredstva za prevladovanje in iščejo novo sredstvo, da bi si znova zaslužili komaj osvobodene množice. Zato danes meščanstvo tako napada demokratične ustanove in zato je tako naklonjeno nasilnim in avtoritarnim gibanjem. Zdaj ne more več samo postavljati in izkoriščati postav, zato išče novih poti, zato sprejema nasilje, posebno kampanje lažnivega časopisja, saj je tisk pripravo zatočišče denarnih sil; nasprotno ni niti avtoritarnemu režimu, kajti meščanstvo je pripravljeno prodati svojo svobodo, če dobi le začasno in negotovo poročilo za ohranitev svojega bogastva.«

»TRIBUNE DES NATIONS« prinaša pismo mladega Angleža, ki pravi med drugim: »Mi vsi si želimo miru. To izpričuje navdušeni sprejem g. Chamberlaina, ko se je vrnil iz Monakovega. Prinašam mir za našo dobo, je izjavil množici, ki mu je vzklikala, želim, ki so jokale od ganotja. G. Chamberlain ima skoraj 70 let. Njegova doba morda ni naša. Mladi rod ni miren. Boji se, da bo moral plačati ceno tega miru, ki je le oddih. Gotovo se govori o pomirjenju. Bilo bi napačno misliti, da je g. Chamberlain slabič, ki se je vdal nasilju. Nasprotno, on je zelo močen in bister človek. On verjame, da je potreben sporazum z diktaturami, toda premalo upošteva ceno, ki jo morajo plačati drugi za tak sporazum.«

»PRAGER PRESSE« (Praga). Po poročilu iz Seville je prišlo do spora med kardinalom Seguro in generalom Frankom. Kardinal je pred nekaj dnevi pridigal proti brezverskemu početju falangistov. Zato so ga pozvali, naj takoj zapusti deželo. Sedaj je baje že v Rimu.

Drobne

Sv. oče je poslal poseben blagoslov težko bolnemu dr. Trumbiču, enemu od hrvaških narodnih voditeljev in prvemu kandidatu na dr. Mačkovem volilnem seznamu. Naročilo sv. očeta je izvršil zagrebški nadškof dr. Stepinac.

»Krščanski socializem«. »Slovenski delavec« je zapisal, da obstaja »krščanski socializem« šele od leta 1925. Kakor je videti, gospod poročevalec »Slovenskega delavca« ne ve, da obstaja ta naziv že toliko časa, kolikor je stara naša delavska organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1894. V »Glasniku« se nahaja ta naziv na raznih mestih. Na pipah, ki so si jih omislili člani Slovenskega katoliškega delavskega društva, je poleg imena lastnika napisano tudi »krščanski socialist«. Tako pipo je imel tudi pokojni dr. Krek. — Kar v prvi »klas« slovenskega krščanskega socialističnega gibanja! — Jože Gostinčar.

Kaj pravite k temu? — »Glasnik« z dne 10. junija 1898 piše: »Prevzvišenemu knezoškofu se je v nedeljo poklonil odbor slov. kat. delavskega društva, katerega so milostno sprejeli. Na nagovor Gostinčarjev so povdrali, da jih veseli delavska organizacija na krščanskem temelju. Rekli so tudi, da se s časom vdeležijo tudi sami dejansko delovanja na znanstveni podlagi socializma. Konečno so podelili vsemu društvu blagoslov.« — Tako je izjavil pok. knezoškof dr. Jeglič leta 1898.

Jugoslavija in Nemčija

Nemški kapital v Jugoslaviji

Po zasedbi Avstrije in dela češko-slovaškega ozemlja se je razmerje tujega kapitala, naloženega v Jugoslaviji, zelo spremenilo v korist Nemčije. Pred temi spremembami je bila Nemčija po velikosti kapitala v Jugoslaviji na 14. mestu. Njen naloženi kapital 55 mil. din je predstavljal 0,9 odstotkov celotnega tujega kapitala, vloženega v tej državi. Zasedba Avstrije je to razmerje korenito spremenila. Nemški kapital v Jugoslaviji se je dvignil od 0,9 na 6,8%, ker je Nemčija dobila kontrolo nad prejšnjim avstrijskim kapitalom. Avstrijski kapital, izvožen v naše kraje, je najstarejši tuji kapital pri nas. Izhaja še iz prejšnje Avstro-Ogrske, ki je s tem kapitalom sebi zagotovila gospodarsko premoč v naših krajih.

V kratkem razdobju po zasedbi Avstrije do delitve Češko-Slovaške je Nemčija v času nekaj mesecev silno povečala delež svojega kapitala v našem gospodarstvu. Hitro je okrepila svoje tukajšnje gospodarske postojanke. V nekaj mesecih je vložila v našo rudarsko industrijo nadaljnjih 100 milijonov din. S temi investicijami se je povišal delež nemškega kapitala pri nas od 6,8 na 10%.

Sledila je priključitev sudetskega ozemlja Nemčiji, kar je imelo za posledico, da je del pri nas naloženega češko-slovaškega kapitala prišel pod nemško nadzorstvo. Ta kapital je bil naložen največ v bankah in v tekstilni industriji, v katerem ima pri nas prevladujoč položaj, nadalje v sladkorni, živilski, strojni in kemični industriji (milo Schicht), ter končno v pivovarski in čevljarški industriji (Bata). Ves češko-slovaški kapital, naložen pri nas, se ceni na okoli 750 milijonov dinarjev. Okoli 250—300 milijonov tega kapitala odpade na sudetske kraje in je po priključitvi postal to popolnoma nemški kapital. S priključitvijo tega sudetskega kapitala k Nemčiji je nemški kapital pri nas znova zrasel od 10 na 14% celotnega tujega kapitala v Jugoslaviji.

Nemški kapital je s tem skočil s 14. mesta, ki ga je imel prej po svoji velikosti, na 3. mesto, ko se je povečal od 55 milijonov na začetku tega leta na 800 milijonov, kolikor znaša danes po zasedbi Avstrije in dela Češko-Slovaške. Nemški kapital je takoj za francoskim, ki je na prvem mestu s 1056 milijoni din, in angleškim, ki je na drugem mestu z 875 milijoni din.

Zunanja trgovina Jugoslavije in Nemčije

Isti postopek kot glede nemškega kapitala se kaže tudi glede nemško-jugoslovanske trgovine. Medsebojno izmenjavanje se stalno dviga. Ta dvig nima vzroka samo v tem, ker je Nemčija zadnji čas povečala svoje ozemlje in prebivalstvo, ampak se povečanje trgovskega prometa kaže tudi izven teh sprememb. Nemški izvoz v Jugoslavijo se je povečal od leta 1936. do 1937. od 77,2 mil. mark na 134,4 mil. mark, izvoz našega blaga v Nemčijo pa v istem času od 75,2 na 132,2 mil. mark.

V tem letu je dvig še hitrejši. Če pregledamo statistike prvih 9 mesecev, dobimo takole podoba: Naš izvoz iz Nemčije je znašal prvih 9 mesecev 1232 mil. din, iz Avstrije (bivše) 281,7 mil. din, skupno torej 1513,7 mil. din. To pomeni 39,58% našega celotnega uvoza. Naš izvoz v Nemčijo je v istem času znašal 1135 mil. din, v Avstrijo 298,4 mil. din, skupno torej 1434,1 mil. din. To je 40,63% našega celotnega izvoza. Če opazujemo odstotke po mesecih, opazimo silen dvig zamenjave dobrin v zadnjih mesecih. V prvem polletju je znašal naš izvoz v Nemčijo

in Avstrijo 55,38% našega celotnega izvoza, v juliju se odstotek dvigne na 42,52, v avgustu doseže 59,34%. Torej je šlo okoli 60% našega izvoza v avgustu v Veliko Nemčijo.

Tem podatkom o dvigu nemškega kapitala v Jugoslaviji in o naglem porastu trgovskega prometa med obema državama je treba dodati samo še nekaj odlomkov izjav, ki jih je dal nemški gospodarski minister dr. Funk. Vsi časopisi so prinesli tole izjavo: »Vse, kar Jugoslavija proizvaja, moremo sprejeti mi v Nemčiji. Vse, kar Jugoslavija potrebuje, moremo Jugoslaviji poslati. Mi smo pripravljeni skleniti trgovsko pogodbo za dolgo dobo.«

Nova trgovinska pogodba

Uspeh vseh teh novih namenov se bo končno izkristaliziral v novi trgovinski pogodbi med Jugoslavijo in

Pravičnost zahteva spremembo uredbe o brezposelnih podporah

»Slovenski delavec«, ki je tudi strokovno glasilo, piše, da so borze dela pod prejšnjo uredbo predstavljale le več ali manj dobrodelne ustanove, kjer je bil delavec deležen le miloščine. Z novo uredbo o preskrbovanju brezposelnih delavcev je postavljena ta panoga socialnega skrbstva na solidne temelje. Tisti, ki ni poznal prejšnje in ne pozna sedanje uredbe, bo mislil po takem pisanju strokovnega lista, da je s tem res tako, toda sezonski delavec, dalje delavec, ki ma več otrok, ki praktično doživlja sedanjo uredbo o brezposelnih podporah, zahteva, da je novo uredbo treba napraviti vsaj toliko socialno solidno, kot je bila prejšnja uredba.

V »Pravici« smo že pokazali glavne napake sedanje uredbe o brezposelnih podporah. Ugotovili smo, da je z novo uredbo izločen od prejemanja brezposelnih podpor sezonski delavec, ki mu ta uredba daje pravico do podpore samo v živi sezoni, to je v poletnih mesecih. Kdo bi mislil, da bi si lahko delavec poslužil podpore tudi v živi sezoni, ko je treba večkrat delo prekiniti. Toda uredba se je tudi proti temu zavarovala s tem, da je določila, da more dobiti sezonski delavec podporo šele en mesec potem, ko se je prijavil borzi dela kot brezposelen.

Tudi v tem določili nove uredbe je zopet nov udarec za sezonsko delavstvo. Po prejšnji uredbi je bila podpora nakazana že po enem tednu brezposelnosti. Če bi tako ostalo tudi sedaj, bi mogel res sezonski delavec dobiti podporo za kak teden med sezono. V tem pogledu pa se je uredba poslabšala tudi za ostalo delavstvo, ker je bila podaljšana čakalna doba od 1 na 2 tedna. S tem so prizadeti posebno delavci v tistih podjetjih, ki prekinjajo delo za krajše dobe, n. pr. kadar zmanjka naročil.

Zahteva posebno sezonskih delavcev je, da se sedanja uredba spremeni. Odločilnim ljudem je treba povedati, da bije v obraz socialnemu skrbstvu, ko je tako velik odstotek delavstva, ki ga sestavljajo stavbinci, odrinjen od brezposelnih podpor. Da je pa krivica še večja, pa morajo stavbinci, ki jim je onemogočeno prejemanje brezposelnih podpor, plačevati prispevke tudi za brezposelno zavarovanje, prav kakor vsi ostali delavci. Po novi uredbi so torej prispevki še enkrat povišani, sezonec jih mora plačevati, ne dobi pa zaradi tega nobenih podpor. To krivico je treba popraviti!

Velika socialna krivica so tudi nove družinske doklade. Po prejšnji uredbi je znašala polna družinska doklada za ženo in 5 otrok 108 din na teden v vseh razredih, sedanja določa za isto število otrok do 9. razreda 10 din družinske doklade, v 9., 10. in 11. razredu 20 din.

Delavska tiskarna

Opozorjamo skupinske odbore, naj sedaj ponovno sklepajo o pristopu k zadrugi Delavska tiskarna. Dolej je pristopilo komaj 15 skupin. Pa tudi med članstvom je treba agitirati za pristop. Sploh je med članstvom premalo smisla za združništvo. Porabite svoje sestanke, posebno pa seje tudi za delavsko združništvo. V združništvu bo naš uspeh! Na delo torej! Poročajte, kaj ste ukrenili! — Odbor.

Nemčijo. Pravkar so bila v Belgradu končana pripravljajna pogajanja stalnega nemško-jugoslovanskega trgovskega odbora za rešitev nekaterih začasnih nujnih potreb medsebojnega trgovinskega razmerja in pripravljajna osnovnih smernic nove trgovske pogodbe. Dosedanja pogajanja, ki so bila pred italijansko-jugoslovanskimi pogajanjmi, so tekla po uradnih izjavah v »prijateljskem duhu in so pripeljala do zadovoljivih uspehov«. In dalje: »Obe delegaciji sta v teku dela imeli pred očmi skorajšnji razvoj trgovinskega razmerja med obema državama, ki je v zadnjih letih kazal stremeljenje za stalnim povečevanjem.«

»Jutranji list« dodaja pojasnilom k tem pogajanjem: »Naši odločilni krogi se zavedajo važnosti nemškega trga za našo izvozno trgovino in se prizadevajo, da v vsakem pogledu ustrezajo željam našega glavnega trgovskega partnerja.« Na koncu pa dodaja: »Verujemo, da je z novo pogodbo omogočena proizvodna preusmeritev v skladu s potrebami nemškega trga.«

Šoferska organizacija

«Volan»

Ptuj

Šofersko društvo Volan, podružnica v Ptuj, je imelo dne 30. oktobra 1938 svoj ustanovni občni zbor v gostilniški dvorani g. Berliča. Ustanovnega obč. zbora se je udeležilo prav lepo število članov. Matično društvo je zastopal tovariš Stane Jakomin, tajnik iz Ljubljane, ki je tudi orisal namen društva in dolžnosti članov. Pri volitvah je bil izvoljen za predsednika tov. Kuder Josip, za podpredsednika Habuschus Rudolf, tajnik Rossi Anton in blagajnik Dobrajc Edi. Odborniki: Komac Marijan, Vrečar Ivan, Prosnik Franc, Regul Ivan, Mar Jožko, Stanetz Valter, Modrinjak Alojz. Preglednika: Suler Alojz in Pajman Valter. — Društvo ima sedaj 51 članov. Oglašajo se še novi iz okolice in iščejo pojasnil glede društva in njegovega delovanja. Preden bomo obhajali obletnico, upamo, da bomo dosegli število 100, kar bo prav lep uspeh za naš kraj. — Na obč. zboru se je tudi načelo vprašanje, kako priti do strokovnih in poučnih predavanj. Sklenili so, da prično s temi takoj, kolikor bo pač mogoče pri tako mladem društvu. Članstvo naj se zaveda da društvo samo še nič ne pomeni, ampak da bo treba trdega dela in truda, da bo dobilo društvo tisto podlago, s katere bomo šli lahko v boj za naše pravice. Zato se, šoferji, organizirajte, ker je organizacijska povezanost pogoj za uspeh. Zrtvovati se moramo tudi za tiste, ki so že pozabili, kdaj so spali na navadni postelji, ampak poležkavajo poleti in pozimi na svojih vozilih. — Vse člane prosimo, da točno poravnajo svojo članarino. Zaveden član plačuje članarino v redu, ker vé, da s točnostjo koristi društvu in sebi.

Do naših krajev

Hrastnik

Po daljšem težkem bolehanju je v petek 11. novembra umrl upokojeni rudar in bivši cerkovnik hrastniške cerkve Kocman Anton. Zapušča ženo in več nepreskrbljenih otrok. Nekoč je bil tudi član rudarske strokovne skupine JSZ-e. Naj v miru počiva!

Zagorje

Vse člane opozarjamo, da se vrši važen in obvezen sestanek v nedeljo 20. novembra ob 9 v dvorani Zadrugnega doma v Zagorju. Dolžnost vseh članov je, da se tega sestanka polnoštevilno udeležijo. Izjema je upravičena samo pri tistem, ki je v službi. Sestanka naj se udeležijo tudi apneničarji. To je važno zaradi njihovih zadnjih redukcij, ki se bodo morda še nadaljevale. Prišel bo tov. Rozman. Nikogar naj ne manjka! — Odbor.

Črna pri Kamniku

Poročil se je tov. Karel Logar s tovarišico Pepco Sušnik. Mlademu paru želimo mnogo sreče na novi življenjski poti!

Trbovlje

Krajevna bratovska skladnica je začela z delom prizidka nove bolnice, v katerem bo postavljeno dvigalo za prevoz hrane iz kuhinje v oddelke. Že od leta 1925, kar je bila postavljena nova bolnica, se je morala hrana bolnikom raznašati z velikim naporom po stopnicah, kar je bilo za bolniško osebje skoraj nečloveško delo, bolniki pa so zaradi tega dostikrat dobili mrzlo hrano. Z dvigalom bo tudi ta ovira odpravljena.

V zasluge za delovanje za rudarje je TPD uvrstila načelnika II. rudarske skupine g. Pliberška v predelavsko kategorijo. Čestitamo!

Minulo nedeljo so rudarji v jamah delali normalno, in to v nadomestilo za izpadle delavce zaradi požara na zapadnem okrožju v jami. Oddaja premoga je zadovoljiva, kar je znamenje, da bo poleg jamske produkcije tudi zaloga v deponišču na separaciji kmalu pošla. Stranke opozarjamo, da se pravočasno oskrbe s premogom za zimo. Novih delavcev naš rudnik ne sprejema, ker sedanje število zadostuje. Število se zmanjšuje le z upokojitvami, na katera mesta pa pridejo si novi upokojencev, če so že odslužili

vojake. Kmečki sinovi zaenkrat ne dobe dela, ker imamo nad 300 brezposelnih domačinov.

Škofja Loka

V nedeljo 6. novembra se je poročila naša članica Ivanka Zaletelj z g. Karlom Notarjem. V novem stanu jima želimo veliko sreče in blagoslova.

Gornja Radgona

Strokovna skupina opekarških delavcev v Gornji Radgoni priredi v nedeljo 20. novembra ob 2 popoldne vinski trgatve, na katero vabi vse svoje člane, vse delavce in viničarje gornjeradgonske okolice, pa tudi tovariše iz Slatine Radencev.

Skupinam JSZ-e!

Skupine in odbornike prosimo, da nam nujno poravnajo tekoče račune. Vse, kar skupine dobijo od centrale, naj bodo to knjige, zvezki, znaki, štampiljke ali koledarčki, mora centrala že prej v gotovini plačati. Ker pa nam gre z denarjem vedno le za sproti, imamo velike težave s tistimi, ki nekaj naročijo, potem pa pozabijo poslati denar. V prihodnje naj vsaka skupina takoj poravna račun, ki ga bo prejela od centrale. — Blagajnik.

Belgrajska Del. zbornica v rokah Jugorasa

Pred časom je minister socialne politike Dragiša Cvetković imenoval za Delavsko zbornico v Belgradu svojega komisarja. Novoimenovani komisar je za nedeljo 13. oktobra sklical plenarno sejo zbornice z novimi delegati. Plenum je izvolil novo predsedništvo zbornice, tako predsednika, podpredsednika in tajnika. Vsi člani predsedstva pripadajo Jugorasu. Po časopisih posnemamo, da so zborovalci poslali pozdravne brzojavke Nj. Vel. kralju, knezu namestniku, pokrovitelju Jugorasa dr. M. Stojadinoviću in voditelju jugoslovenskih delavcev ministru Dragiši Cvetkoviću.

Za Foersterjevo knjigo »Življenja modrost« podaljšuje Delavska založba v Ljubljani subskripcijski rok do 31. decembra 1938. Cena v platno vezani knjigi 120 din, pozneje več. Lahko plačate v obrokih po 20 din.

Delavska PRAVICA
GLASILO
KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-1. — Oglasi, reklamacije in naročila na upravo, Miklošičeva cesta 22-1 — Oglasi po ceniku — Telefon št. 4948. — Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka stane 1 din. — Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za celo leto 40 din. Naročnina za tuje države na mesec 7 din, na leto pa 70 din

Odgovorni urednik Peter Lombardo. Ljubljana. Izdaja za konzorcijsko »Delavske pravice« Srednje žumer, Ljubljana. — Tiska Zadruga tiskarna, Ljubljana. Tyrševa cesta št. 17 (Mika Blejce)